

Inriktning för friytor

Förskolor och grundskolor

Dokumenttyp:

Antaget av:

Status: Planeringsunderlag januari 2021

Giltighetstid:

Diarienummer:	BOU 2021-110
Dokumentansvarig:	Mikael Norman
Adresserat till:	SBN, BOU
Tidpunkt för aktualitetsprövning:	
Tidpunkt för senaste revidering:	
Relaterade styrdokument:	Utemiljö i förskola och grundskola, Utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen. Parkering i planering och bygglov. Dagvattenpolicy i Linköpings kommun. Inriktningsdokument för ekosystemtjänster. TÖP Miljö- och riskfaktorer i Linköpings kommun
Sökord:	

Innehåll

1	Inledning	4
	1.1 Syfte	4
	1.2 Läsanvisning	4
2	Bakgrund	6
3	Vem gör vad i processen?	7
4	Principer för förskolor och grundskolor i en tätare stad	8
	4.1 Förtätning	8
	4.1.1 Prioritering vid lokaliseringsutredningar	8
	4.1.2 Om enhetsstorlek	8
	4.1.3 Om ianspråktagande av allmän platsmark	9
	4.1.4 Om att göra avsteg från friyteriktvärdet	9
	4.2 Samnyttjande	10
	4.3 Angöring och parkering	10
	4.4 Luftkvalitet och buller	12
5	Inriktning för friytor	13
	5.1 Vad räknas som friyta?	13
	5.2 Riktvärde för friytor vid förskolor	14
	5.3 Riktvärde för friytor vid grundskolor	14
6	Möjligheter till avsteg	15
	6.1 När är avsteg aktuellt?	15
	6.2 Avsteg förskolor	15
	6.3 Avsteg grundskolor	16

1 Inledning

1.1 Syfte

Det överordnade syftet med denna inriktning för friytor är att främja barns utveckling genom rörelse och uppmuntra till utevistelse. Den ska underlätta för verksamheten att kunna vistas utomhus och bedriva utomhuspedagogik.

Ett av målen för Linköpings stadsutveckling är en tätare och mer sammanhållen stad. I takt med förtätningen ökar behovet av förskole- och skolplatser. Förskolor är utrymmeskrävande och de senaste åren har det visat sig svårt att finna platser, framför allt inom innerstaden, som rymmer förskoleverksamhet med tillräckliga friytor. Detta inriktningsdokument syftar till att ge vägledning till att tillräcklig friyta i möjligaste mån tillskapas, men också peka ut ett tillvägagångssätt när friytebehovet inte går att uppnå.

1.2 Läsanvisning

Inriktningsdokumentet riktar sig i första hand till planerare. För att säkerställa att behovet av friyta och en kvalitativ utemiljö tillgodoses behöver detta inriktningsdokument läsas i samspel med främst utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningens Lokalprogram för förskola och skola med tillhörande 'Utemiljö i förskola och grundskola' (uppdatering pågår under 2020). Övriga angränsande dokument är 'Dagvattenpolicy för Linköpings kommun', 'TÖP Miljö- och riskfaktorer i Linköpings kommun', 'Riktlinjer för ekosystemtjänster' samt 'Parkering i planering och bygglov' som innehåller kommunens parkeringsnorm (uppdatering pågår under 2020). Tillsammans ger dessa dokument vägledning för gårdars storlek, utformning och innehåll.

Hösten 2015 färdigställde Linköpings Kommun 'Vägledning för förskolor och grundskolor i samhällsplaneringen', med avsikten att utgöra ett levande dokument som uppdaterades åtminstone var fjärde år. Aktualitetsprövningen har skett i flera steg, men arbetet med nytt dokument påbörjades hösten 2019. Skillnaderna i omfattning mellan det uppdaterade inriktningsdokumentet och föregående vägledning kan sammanfattas enligt följande:

- Tidigare redovisades en zonindelning som låg till grund för friytekravet. I detta inriktningsdokument har zonerna övergetts och fokus ligger snarare på en definition av platsens förutsättningar.
- Tidigare redovisades riktvärden för bruksareor, trafikytor, förrådsytor, utrustning vid parkering etc. för förskolor och skolor. I detta inriktningsdokument är detta i stort utelämnat och istället hänvisas till parkeringsnorm i 'Parkering i plan och bygglov' samt 'Utemiljöprogram för förskola och grundskola', med syfte att undvika dubbelredovisning och motsägande uppgifter.

- Tidigare redovisades vad förvaltningarnas olika kontor hade för roll i processen.
I detta inriktningsdokument sker redovisningen istället med fokus på processbeskrivningen. Anledningen är att Lejonfastigheter sedan 2020 har ansvaret för kommunens lokalförsörjning, och det finns behov av att visa i vilka skeden detta inriktningsdokument ska tillämpas.
- I detta inriktningsdokument görs, jämfört med tidigare vägledning, fördjupade resonemang om problematiken kopplat till förtätning, om enhetsstorlekar, allmän platsmarks roll, samnyttjande, och angöring. Ett antal principer kopplat till detta resonemang redovisas.
- I detta inriktningsdokument görs ett förtydligande kring vad som räknas till friyta och vad som inte gör det.
- I detta inriktningsdokument förtydligas vilka kriterier som måste uppfyllas för att ett eventuella avsteg från friyteriktvärdet ska bli aktuella.

Inriktningsdokument är ursprungligen upprättat för att kunna antas som riktlinjer. Riktlinjearbetet utfördes som ett gemensamt projekt mellan Kommunledningsförvaltningen, Utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen, Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen, och Lejonfastigheter. Följande personer har deltagit i arbetet:

- Projektledare Mikael Norman
Kommunledningsförvaltningen
- Lokalstrateg Madeleine Bergström
Utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen
- Lokalsamordnare Christer Gunnarsson
- Lokalsamordnare Mia Pihl
- Lokalsamordnare Sofie Bornehav
Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen
- Översiktsplanering Christina Lagneby
- Detaljplanering Erik Adolfsson
- Mark- och exploatering Marianne Cedervall
- ÖP/trafik Frida Sandén
- Stadsmiljö/Park och natur Lisa Markström
- Stadsmiljö/trafik Mikael Strindemo
- Miljökontoret Marie Tilja
- Bygglovkontoret Susanne Appelberg
Lejonfastigheter
- Fastighetsutvecklare Jennie Hollertz

2 Bakgrund

Våren 2015 färdigställde Boverket allmänna råd (BFS 2015:1 FRI 1) avseende friyta för förskole- och skolgårdar. I samband med detta gav Boverket också ut en vägledning för planering, utformning och förvaltning av förskolors och skolors utemiljö, 'Gör plats för barn och unga!'.

Inriktningsdokument är framtaget med utgångspunkt i forskning, erfarenheter och gällande lagstiftning. Främsta utgångspunkt har varit Boverkets allmänna råd samt vägledningen 'Gör plats för barn och unga!'. En omvärldsbevakning har också genomförts där andra jämförbara kommuners styrdokument inom området har studerats.

1 januari 2020 antogs FN:s barnkonvention som svensk lag. Barnkonventionen fastslår genom artikel 31 barnets rätt till bl. a lek och rekreation, samt genom artikel 3 att det som bedöms som barnets bästa ska alltid beaktas i första hand vid alla beslut som rör barn. Detta bägge artiklar är applicerbara i diskussioner angående friytors storlek och utformning. Även artikel 4 är intressant i sammanhanget då den innebär att varje stat skall nyttja sina resurser till fullo för att uppfylla rättigheterna i konventionen, vilket bör beaktas i de avvägningar planerare gör där friytans storlek ställs mot exempelvis byggrätt.

Vid planering skall alltid barnets och skolverksamhetens ytbehov tillgodoses i första hand, före andra intressens behov. Tjänstepersoner och beslutsfattare som är involverade i processen kring förskolor och grundskolor har en skyldighet att bevaka barnets intresse, eftersom barn som samhällsgrupp har begränsade möjligheter att göra sin röst hörd.

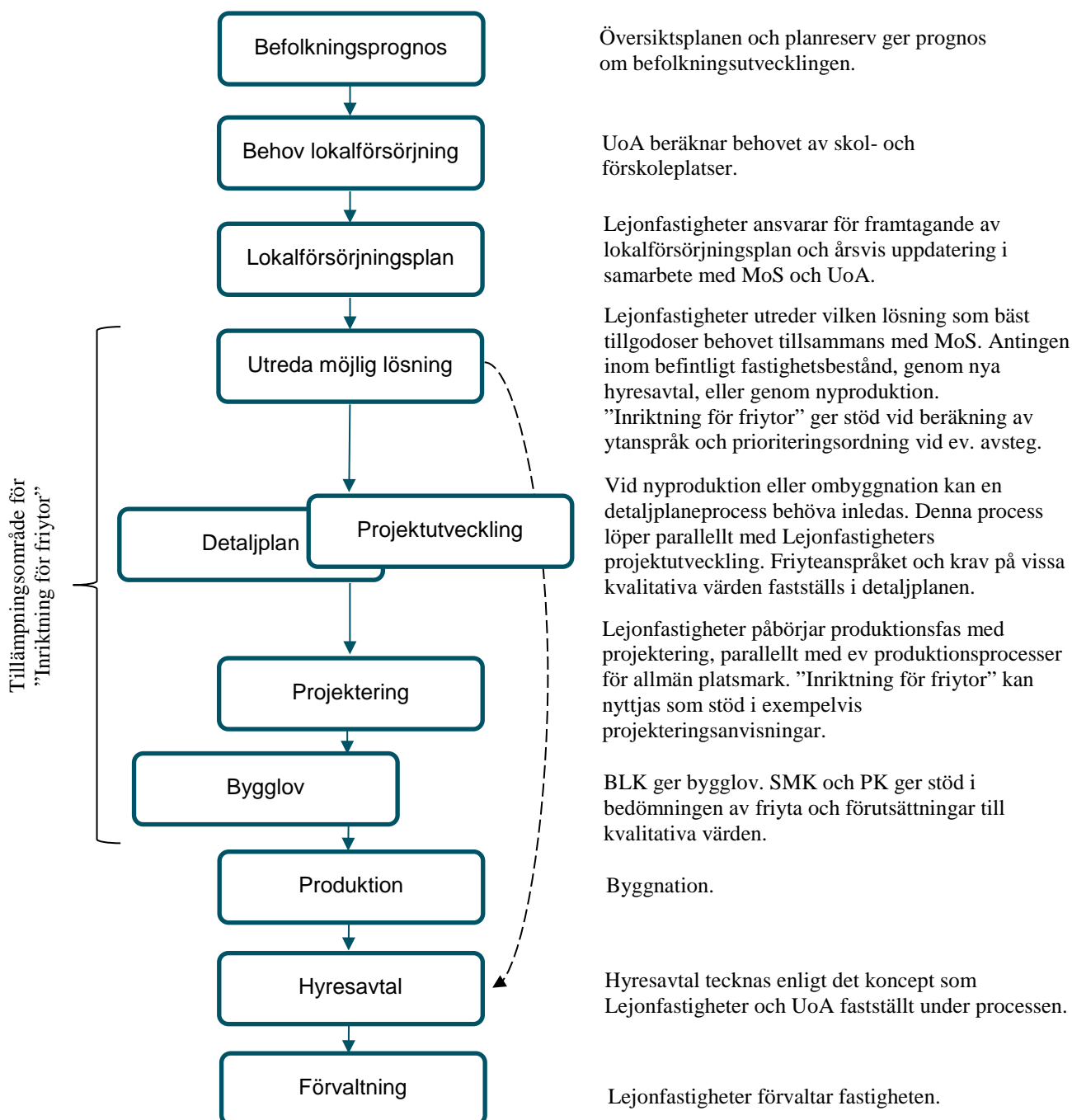
Detta Inriktningsdokument anses gällande från februari 2021, och bör tillämpas i nya plan- och bygglovsärenden.

I pågående projekt tillämpas de styrdokument som var gällande vid startbeslut, vilket innebär att under en övergångsperiod kommer 'Vägledning för förskolor och grundskolor i samhällsplaneringen' från 2015 i regel att fortsätta tillämpas i pågående projekt. Men utifrån barnkonventionens artikel 3 om barns bästa, bör man överväga att även i pågående projekt tillämpa de nya inriktningarna, där det inte är orimligt sett till projektets process och nedlagt arbete.

Projektägare fattar beslut om vilket styrdokument som ska tillämpas i respektive pågående projekt.

3 Vem gör vad i processen?

Från 1 jan 2020 har Lejonfastigheter ett utökat uppdrag att ansvara för kommunens lokalförsörjning, vilket innebär att de har en samordnande roll genom stora delar av processen. De kommunala förvaltningarna har till uppgift att ge underlag till framtagandet av lokalförsörjningsplanen, samt att ansvara för de erforderliga styrdokument som krävs för att processen ska vara smidig och att det byggda resultatet ska hålla hög kvalitet. Processen finns mer utförligt beskriven på Lejonfastigheters hemsida, men med fokus på "Inriktning för friytor" kan den sammanfattas enligt följande:

4 Principer för förskolor och grundskolor i en tätare stad

4.1 Förtätning

Förtätning av staden innebär inte per automatik mer bebyggd yta på bekostnad av obebyggd yta. Förtätning handlar snarare om ett mer effektivt nyttjande av den mark som finns tillgänglig. Planlagda och icke planlagda ytor med skrala natur- och vistelsevärden bör i en förtätad stad nyttjas på ett bättre sätt.

En förtätning med bostäder ger ett ökat befolkningsunderlag som i sin tur ger behov av fler skol- och förskoleplatser. Krav på friyta i kombination med krav på enhetsstorlek samt att allmän platsmark inte bör ianspråktagas ger en ekvation som ofta inte går att lösa. Att finna plats för framförallt förskolor är i dagsläget mycket svårt i befintlig innerstadsstruktur, och för att åstadkomma bra lokaliseringar krävs sannolikt att vissa avsteg görs i ekvationens ingående delar.

Det är ur samhällsplaneringssynpunkt mycket viktigt att åstadkomma lokaliseringar i innerstaden, då trenden är att fler bor kvar i innerstadsmiljö längre upp i åldrarna och med större familj. Dessutom minskas antalet resor i vardagen om möjligheter finns till förskola i närheten av föräldrars arbetsplats eller bostad.

4.1.1 Prioritering vid lokaliseringsutredningar

Vid lokaliseringsutredningar skall man utgå från följande prioriteringsordning:

1. Utred om lokalisering kan ske så att **friytebehovet tillgodoses** enligt kap 5 i detta dokument.
2. Utred möjligheter till **minskad enhetsstorlek** så att friytebehovet uppnås.
3. Utred möjligheter till **ianspråktagande av intilliggande grönytor** så att friytebehovet uppnås.
4. Utred **avsteg från friytekravet** enligt kap 6 i detta dokument.

I praktiken är det troligt att riktvärden och ställningstaganden behöver frångås i fler än en av ovanstående aspekter för att möjliggöra lokalisering framförallt i innerstadslägen.

4.1.2 Om enhetsstorlek

Utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen har som ambition att åstadkomma **förskoleenheter med minst 120 barn** för att kunna bedriva verksamheten på ett rationellt sätt. En sådan enhet kan komma att kräva en tomt på ca 6000-7000 m², vilket är en förhållandevis stor yta i innerstadsstruktur.

Enligt ett gemensamt beslut mellan miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen och utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen 2019 kan man komma att

utreda möjligheten till **mindre enheter med minst 60 barn**, om en större enhet först utesluts. Den ekonomiska konsekvensen av detta måste tas i beaktande, att exempelvis driva två enheter med 60 barn medför naturligtvis en merkostnad jämfört med en enhet med 120 barn.

Enhetsstorlek på privata förskolor kan vara ännu mindre. Att möjligheter finns att etablera dessa mindre förskoleenheter, främst i innerstadsmiljö, ses som positivt men kravet på större sammanhållen friyta (se 5.2) skulle försvåra detta. För enheter med 40 barn eller mindre finns därför möjlighet till avsteg från kravet på en sammanhållen yta av viss storlek.

Grundskolornas enheter är större. Riktvärdet är 400 barn för F-6-skola och 600 barn för 7-9, vilka skulle kräva tomter på ca 13000-15000 m² respektive ca 7000-8000 m². Möjligheterna till lokalisering av grundskolor genom förtätning i befintliga strukturer är därmed mer begränsad, även fast detta skulle kunna bli aktuellt. För grundskolor 7-9 är den övergripande strategin att i princip lokalisera skolan i anslutning till, eller i närheten av, stadsdelsnoder för att därmed nyttja närheten till kollektivtrafiken på ett effektivt sätt.

4.1.3 Om ianspråktagande av allmän platsmark

Om skol- eller förskoletomten på egen hand inte kan uppnå riktvärdet för friyta kan det bli aktuellt att behöva ianspråka intilliggande park- eller naturmark för att klara friytekraven. Med anledning av att för framtiden säkra stadens tillgång till gröna offentliga ytor är det orimligt att överlåta allmän platsmark till fastighetsägare för att tillgodose storlek på skol- eller förskoletomt. Däremot kan det bli aktuellt i samband med detaljplanering att **park- och naturmark övergår till kvartersmark och genom arrendeavtal upplåta marken för friyteändamål**. Långt ifrån alla parkmiljöer är lämpliga att ianspråka på detta sätt, men vissa av stadens planlagda och icke planlagda grönytor har en diffus struktur och svårdefinierad funktion, och att programmera detta ytor med ny användning kan ses som en sund förtätning av staden. I detta fall är det av stor vikt att utreda värdet och behovet av parken/naturmarken i ett ekosystemtjänst- och naturvärdesperspektiv, och platsens landskapsekologiska samband måste analyseras.

Dessutom behöver de rekreativa sambanden och vad den ändrade användningen innebär för nyttjandet av platsen utvärderas, även på lång sikt. Man bör då utgå från de perspektiv som används i TÖP "Linköpings mötesplatser – innerstadens parker och torg"; kvalitet, tillgång, närhet och tillgänglighet.

4.1.4 Om att göra avsteg från friyteriktvärdet

Barn tenderar att vara alltmer stillasittande och för somliga barn är det endast på skola eller förskola som vidlyftig lek förekommer. Att bygga bort den möjligheten genom små friytor försämrar avsevärt möjligheterna att utvecklas genom rörelse. Trots detta **kan avvikelser från friyteriktvärdet accepteras** som ett steg i att hitta en lokaliseringslösning.

Detta är ett resultat av en avvägning mellan barnets behov av tillgång till stora ytor, och stadens behov av bra lokaliserade skolor och förskolor. Om förskolor enbart kan lokaliseras i nybyggnadsområden kombinerat med att befintliga mindre enheter i centralt läge avvecklas kommer innerstaden att utarmas på förskolor. Denna situation bidrar inte till ett mer jämlikt samhälle, och riskerar att öka segregationen. "Barnets bästa" (artikel 3 i barnkonventionen) kan i detta fall tolkas som tillgång till förskola och skola på rimligt avstånd från sitt hem.

4.2 Samnyttjande

Att samnyttja allmän platsmark och yta för skolverksamhet är problematiskt.

Allmän platsmark ska inte inräknas i friytan eftersom den inte får inhägnas (vilket krävs för förskoleverksamhet), och personal har inte heller rätt att avhysa personer från platsen. Dessutom ökar slitaget på vegetation och övriga markanläggningar då det nyttjas av en så pass ökad koncentration av barn.

I förtätningsprojekt kan yta för bostadsändamål i samband med detaljplanering bli aktuell att övergå till att nyttjas som skol-/förskoleändamål. I de fall där det blir aktuellt att gårdsyta i ett kvarter nyttjas till friyta bör **skolgård och bostadsgård vara tydligt åtskilda**, och får inte innebära ett orimligt stort avkall på boendekvaliteten.

Inriktningen är fortsatt att **skol- och förskolegård får nyttjas av allmänhet** exempelvis på kvällar och helger då verksamhet inte bedrivs. Detta gäller även de fall där friytan utgörs av arrenderad mark, där verksamhetsutövaren ska ha ansvar för utrustning och drift under arrendetiden.

4.3 Angöring och parkering

Parkering avser uppställning där fordonet lämnas av föraren, och angöring en tillfällig uppställning där föraren stannar vid fordonet.

Antal parkeringsplatser för cykel och motorfordon ska följa gällande P-norm.

Antal platser för angöring omfattas ej av p-normen, och en bedömning av antal angöringsplatser ska ske i varje specifikt fall.

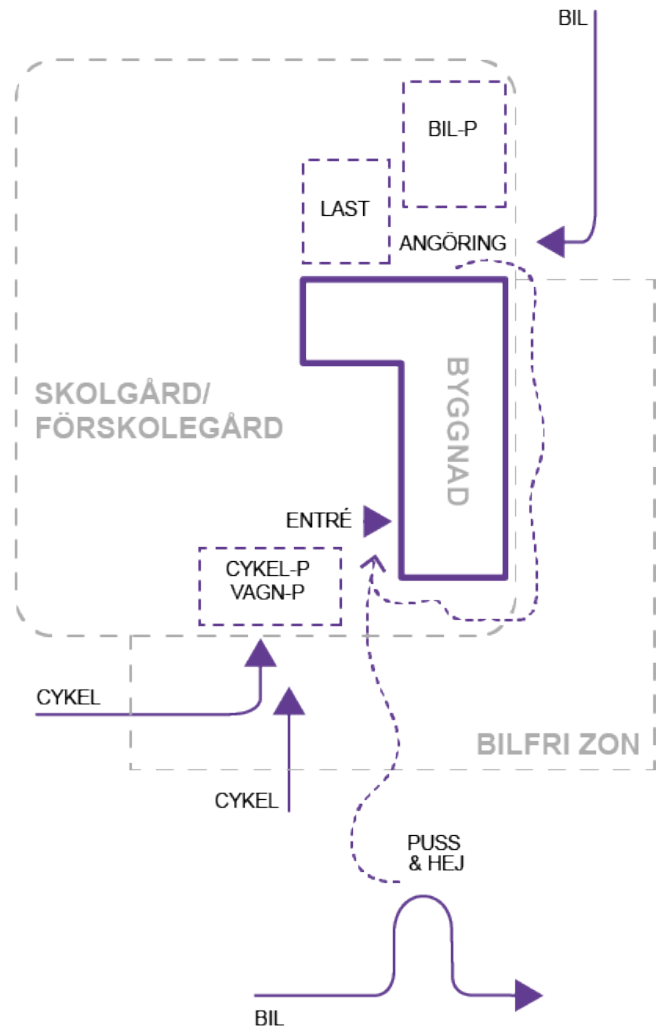
I **nybyggnads- och omvandlingsprojekt ska angöring i första hand lösas inom fastighet**. Angöringsyta för avlämning, lastzon och ev bilparkering ordnas i en annan del av tomten, separerat från entrézon. Det är också eftersträvarsvärt att på platsen separera lastzonen från angöringsytan för avlämning. Kompletterande angöringsplatser för att släppa av barn (i grundskoleålder) i en trafiksäker miljö kan ordnas även på visst avstånd från skolan, för att bidra till minskad motortrafik fram till fastigheten. Avståndet mellan detta platser och entrézon beror på hur trafikmiljön mellan avlämning och skola ser ut i det aktuella fallet, och rimligt avstånd bör utredas i varje enskilt projekt.

I **förtätning i befintlig struktur ska angöring i första hand inte lösas inom fastighet**. Istället bör man eftersträva att angöring sker samordnat på allmän plats. Detta ställer krav på utformningen av trafikmiljön på platsen vilket påverkar exploateringsbidraget, vilket bör beaktas i planeringen.

På främst förskoletomt ska **parkeringsytor vara väl tilltagna** för att rymma parkering av exempelvis lådcyklar, cykelvagnar, etc. Även barnvagnar kan behövas lämnas under dagen, och ytor/förråd som avsätts till detta ska inte inräknas i friytan.

I planeringen bör eftersträvas att göra trafikmiljön så säker som möjligt i anslutning till skolmiljön, men också att gynna hållbara resvanor i samband med hämtning/lämning på förskola och grundskola. Detta aspekter går ofta hand i hand.

Området närmast förskolans/skolans **entréområde ska ordnas som bilfri zon**, som främst nyttjas av cyklister och fotgängare. Handikapparkering och angöring skall finnas inom 25 meter från huvudentré och trafik till detta utgör undantag i den bilfria zonen, men övrig motortrafik regleras med förbud. Vid förtätningsprojekt kan situationer uppstå där det i praktiken blir mycket svårt att åstadkomma bilfri zon vid skola. I detta fall bör en avvägning göras i ett samhällsekonomiskt perspektiv kring rimligheten, och därefter i möjligaste mån genomföra intentionerna om bilfri zon.

Figur 1 – Principskiss (ej i förtätningsområde)

4.4 Luftkvalitet och buller

I detaljplanearbete ska alltid beräkningar av luftkvalitet utföras för förskole- och grundskoleetableringar.

Vid placering av nya förskolor/skolor ska luftkvaliteten och möjligheten att uppnå nationella miljömålet 'Frisk luft' vara en viktig utgångspunkt. Motiv för att frångå ovanstående är andra faktorer som rör barnens hälsa, exempelvis om riktvärdet för friytestorlek endast kan erhållas på annan plats.

Bullernivå på den del av förskole- eller skolgård som utgör friyta skall följa Inriktningsdokumenten i TÖP "Miljö- och riskfaktorer" för utemiljö avsedda för lek, rekreation och pedagogisk verksamhet. Varje projekt bör dock eftersträva en ännu lägre bullernivå med hänvisning till den ökade positiva hälsoeffekten. Förskole- eller skolbyggnad bör i möjligaste mån inplaceras på fastigheten så att den utgör ett naturligt skydd mot trafikbuller. Ofta sammanfaller detta med hur byggnaden bör placeras för att underlätta flöden och angöring.

5 Inriktning för friytor

5.1 Vad räknas som friyta?

I Boverkets allmänna råd (BFS 2015:1 FRI 1) framgår att "vid placering och anordnande av friytor för lek och utevistelse särskilt bör beaktas friytans storlek, utformning, tillgänglighet, säkerhet och förutsättningarna att bedriva ändamålsenlig verksamhet. Friytan bör vara så rymlig att det utan svårighet eller risk för omfattande slitage går att ordna varierande terräng- och vegetationsförhållanden. Friytan bör kännetecknas av goda sol- och skuggförhållanden, god luftkvalitet samt god ljudkvalitet."

I enlighet med Boverkets allmänna råd ska friytan placeras i direkt anslutning till lokaler för förskola eller F-6 skola (eller i direkt eller nära anslutning till lokaler för skola 7-9).

Park eller naturmark kan inte tillgodoräknas som friyta, även om den ligger i direkt anslutning till förskole-/skolgård.

Nära anslutning till park- och naturmark som medger vidlyftig lek har dock ett stort värde för verksamheten, och man bör alltid eftersträva att lokalisera förskolor och skolor invid grönytor.

Byggnadsyta, parkering och angöringsytor, samt förrådsytor ska inte inräknas i friytan.

Balkonger ska inte räknas in i friytan. Tillgång till balkong har dock ett värde som kompletterande yta.

Förskole- och skolgård på gårdsbjälklag eller tak, dvs **underbyggd yta och takterrass, kan inräknas i friyta, men maximalt en fjärdedel** av den totala friytan får utgöras av detta typ av uppbyggnad. Förutsättningen är dock att bjälklaget medger plantering av buskvegetation och mindre träd, för detta bedöms att växtbäddar med 600-800 mm djup krävs. Detta krav gäller hela bjälklagsytan så att förändringar kan göras efter anläggningens färdigställande. Således ska inte ytan enbart kunna bebyggas med punktvisa upphöjda planteringsytor, utan hela bjälklagsytan måste medge denna typ av belastning. En lösning med friyta på tak ska endast eftersträvas om det inte kostnadsmissigt är orimligt, och då behöver även beaktas att utökade resurser troligtvis kommer krävas för drift och skötsel av anläggningen. I planeringen ska det också beaktas den ökade utsattheten för sol och vind som uppstår på tak.

Ovanstående princip innebär att man delvis frångår Boverkets vägledning "Gör plats för barn och unga!" där tak endast anses som kompletterande pga. den begränsade tillgängligheten. Verksamhetens tillgång till takterrass måste därför vara obegränsad för att kunna inräknas i friytan enligt detta Inriktningsdokument.

5.2 Riktvärde för friytor vid förskolor

Riktvärdet för friytor till förskolor är

- Minst **40 m² friyta per barn**, dock lägst **3000 m²** sammanhållen friyta med direkt anslutning till verksamhetens lokaler. Enheter med <40 barn behöver ej uppnå en fast lägsta storlek på sammanhållen friyta.

5.3 Riktvärde för friytor vid grundskolor

Riktvärdet för friytor till **grundskola F-6** är

- Minst **30 m² friyta per barn**, dock minst **3000 m²** sammanhållen friyta med direkt anslutning till verksamhetens lokaler.

Riktvärdet för friytor till **grundskola 7-9** är

- Minst **10 m² friyta per barn**, dock minst **3000 m²** sammanhållen friyta med direkt eller nära anslutning till verksamhetens lokaler.

6 Möjligheter till avsteg

6.1 När är avsteg aktuellt?

Avsteg från satta riktvärden i 5.2 och 5.3 kan medges för att kunna möjliggöra lokalisering av skol- och förskoleenheter som en del i en förtätning. Grundtanken är att avstegen villkoras mot bättre förutsättningar för en hög kvalitet på utemiljön, och de kvalitetsaspekter som därmed behöver uppfyllas listas under 6.2 och 6.3. Då detta inriktningsdokument främst ska utgöra ett stöd i planeringsskedet utgår kvalitetsaspekterna från platsens naturliga förutsättningar, samt de kvaliteter som kan fastställas eller studeras i detaljplaneskedet.

I utvärderingen om lösningen är godtagbar eller ej görs först en bedömning om skol- eller förskoleetableringen är en del av **förtätning i befintlig struktur** eller om det kan anses vara ett **ny- eller ombyggnadsprojekt**.

Om det finns befintlig bebyggelse- eller trafikstruktur att ta hänsyn till, och som begränsar möjligheten att uppnå riktvärdena i 5.2 och 5.3, är etableringen del av ett förtättningsprojekt.

Om det inte finns befintlig struktur att ta hänsyn till eller om strukturen kan påverkas (exempelvis genom ändringar i gatustruktur), och inte begränsar möjligheten att nå de satta riktvärdena, anses det vara ett omvandlings- eller nybyggnadsprojekt.

Avsteg från riktvärden i 5.2 och 5.3 medges endast vid förtättningsprojekt.

6.2 Avsteg förskolor

Avsteg från riktvärdena i 5.2 medges om nedanstående kriterier uppfylls:

- Förskolan är en del av en **förtätning** i befintlig struktur
- Friytan är **minst 30 m²/barn**.
- Den sammanhållna friytan ytan är minst **2000 m²**.
Detta gäller dock ej om förskoleenhetens storlek är <40 barn
- Förskolan ligger <100 m från park- eller naturmark som medger vidlyftig lek.
- Minst 3 av följande 6 punkter måste uppfyllas:
 - Gården ligger i direkt anslutning till park- eller naturmark, motortrafikerad yta behöver inte passeras för att nå grönytan.
 - Närliggande park- eller naturmark är 3x större än gårdens friyta.
 - Gården har varierad topografi.

- På gården finns träd- eller buskvegetation äldre än 30 år och som avses bibehållas.
- På gården, eller dikt an till detta, finns sammanhållen högvuxen vegetation som avses bibehållas och som ger möjlighet till skugga på stor del av friytan.
- Bullernivå på friyta beräknas underskrida 48 dBA ekv.

6.3 Avsteg grundskolor

Avsteg från riktvärdena i 5.3 medges om nedanstående kriterier uppfylls:

- Skolan är en del av en **förtätning** i befintlig struktur
- Friytan är **minst 20 m²/barn** för F-6, och/eller **5 m²/barn** för 7-9.
- Den sammanhållna friytan är minst **3000 m²**.
- Skolan ligger <100 m från park- eller naturmark som medger vidlyftig lek.
- Minst 2 av följande 5 punkter måste uppfyllas:
 - Gården ligger i direkt anslutning till park- eller naturmark, motortrafikerad yta behöver inte passeras för att nå grönytan.
 - Närliggande park- eller naturmark är 3x större än gårdens friyta.
 - På gården finns högvuxen träd- eller buskvegetation äldre än 30 år och som avses bibehållas.
 - På gården, eller dikt an till detta, finns sammanhållen högvuxen vegetation som avses bibehållas och som ger möjlighet till skugga på stor del av friytan.
 - Bullernivå på friyta beräknas underskrida 48 dBA ekv.